

Андрющенко І. Є., к.е.н., доцент
Запорізький національний технічний університет,
Україна, м.Запоріжжя

СУТНІСТЬ «ЖИТТЕЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ» ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Життєздатність підприємства привертає увагу і практиків і теоретиків. Визначення категорії «життєздатність» є об'єктом досліджень вчених різних областей наук, як економічних та соціально-гуманітарних. З боку економічної категорії, її розглядають і як і ефективність, і якість менеджменту, і стійкість функціонування, і адаптивність і багато іншого, абсолютно яка не прояснює ситуації.

Дж.Й.Лін у своєму дослідженні "Демістифікація китайської економіки", визначає життєздатність підприємства, як «..здатність підприємства без державної підтримки отримувати прийнятний нормальний прибуток в умовах відкритого вільного і конкурентного ринку». Так, автор розуміє під «нормальним» той, прибуток, який прийнятний в конкретному ринковому середовищі [1].

Визначення життєздатності підприємства, як економічної категорії необхідне задля визначення критеріїв, за яким можна визначити, які підприємства не є життєздатними, а відповідно й не отримують нормальний прибуток у конкурентному середовищі, навіть при грамотному внутрішньому менеджменті.

Незважаючи на те, що поняття «життєздатність» та «відносна перевага» мають тісний зв'язок, вони розглядають різні аспекти діяльності підприємства: життєздатність підприємства акцентує увагу на прибутковості компанії, а відносна перевага – на конкурентоспроможності товару або послуг на відкритому ринку. Таким чином, необхідно підкреслити, що сфери досліджень теорії життєздатності є розгляд підприємства, а теорія відносної переваги – галузь. Їх загальна риса – забезпечення економіки факторами виробництва, а відмінність криється у орієнтації життєздатності, як на відкриту так і закриту економіку всупереч відносної переваги, яка орієнтується тільки на відкриту.

Життєздатність підприємства це складна економічна категорія в якій переплітаються багато теоретичних та практичних аспектів. Серед головних із них є моніторинг і діагностика життєздатності промислових підприємств. Актуальність дослідження їх та життєздатності підприємства як економічної категорії посилюється в умовах мінливості зовнішнього середовища та кризової ситуації яка характеризується фінансовою політичною нестабільністю діяльності підприємства.

Великий тлумачний словник сучасної української мови дає пояснення терміна «життєздатності», як здатний зберігати, підтримувати життя [2]. Разом з поняттям «життєздатність» багато тлумачних словників виокремлюють такі категорії як «життєстійкість», «життєзабезпечення»,

«життєдіяльність». Слід зазначити що поняття «життєздатність» є міждисциплінарним і зустрічається в багатьох галузях науки. Життєздатність в органічній системі визначається як основний потенціал органічної системи, що забезпечує безперервність відтворення. Вона полягає в анатомо-фізіологічній потужності елементів системи, що беруть участь надійності підтримки поточної рівноваги система-середовище і ремонтантної здібності до повторного і багатократного відновлення і відновлення власних можливостей. Якщо виживання і мінливість це відповідь на виклики зовнішнього середовища то життєздатність це в першу чергу відповідь на вимоги подолання технічних, морфо фізіологічних, складностей структурної обмеженості організмів [3].

Дослідженню змісту поняття “життєздатність” присвячено праці У. Ешбі та К.Бравого, як систему життєздатність розглядали – О. Разумовський та М. Хазов, як умови життєздатності Ст. Бір та інші.

Стосовно підприємств достатньо чітко сформулював термін життєздатність В.П. Мартиненко у своїй монографії «Стратегія життєздатності підприємств промисловості». Визначення «життєздатність» вказує на наявність у підприємств промисловості необхідного і достатнього потенціалу для подолання дисбалансу господарської системи та підтримування певного рівня господарської діяльності з метою уникнення збитковості [4]. Також, автор, відділяє основні компоненти життєздатності такі, як: платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, інтенсивність використання ресурсів, конкурентоспроможність.

Нині діяльність кожного підприємства промисловості залежить від макроекономічних та соціально-політичних процесів у світовому співтоваристві від кон'юнктури ринку тенденцій його розвитку. Забезпечення життєздатності є актуальним та першочерговим завданням підприємств промисловості не тільки в період кризової ситуації в економіці країни, але і в інших умовах.

Концептуальні засади теорії життєздатності знаходять свій розвиток в економічному сенсі. Увага дослідників була сконцентрована на підприємствах як економічних системах та розробки механізмів, за допомогою яких можна було визначити життєздатність підприємств. Теоретичні дослідження зробили вагомий внесок в розвиток теорії життєздатності, а саме в напрямок вирішення економічних проблем життєздатності підприємств [5].

Таким чином, сутність поняття «життєздатність підприємства» нами пропонується розуміти, як здатність системи підтримувати існування з метою ефективної реалізації місії та візії, через комбінацію наступних властивостей системи, як адаптивність та стійкість в існуючих умовах функціонування підприємства. Ключовими компонентами на нашу думку, можна назвати стійкість та адаптивність. Їх спільні риси виражаються у орієнтації на зміни середовища.

Література

1. Лин Дж. Й. Демистификация китайской экономики/ Дж.Й.Лин Пер. с англ. М. Недоступа под науч. ред. А. Куряева.М.: Мысль, 2013. - 378 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. - К. ; Перун : Перун, 2005. - 1728 с.
3. Коломейцев И. Жизнеспособность и выживание как биосоциальные функции [Электронный ресурс] / Игорь Коломейцев. Режим доступа:<http://www.read.in.ua/book206042/?razdel=23&p=12&s=%C8>
4. Мартиненко В.П. Стратегія життєздатності промислових підприємств: Монографія. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 328с.
5. Бичковський, А. Ю. Життєздатність економічних систем [Електронний ресурс] / А. Ю. Бичковський // Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: шляхи та засоби побудови : матеріали всеукр. наук. екон. читань з міжнар. участю. – Миколаїв : НУК, 2011. – С. 131–134. – Режим доступу:<http://conference.nuos.edu.ua>.